

Miscellanea

.....

DOI: 10.26354/bb.7.2.91.2023

Marta Penczar*
ORCID: 0000-0002-3564-1460
marta.penczar@ug.edu.pl

Marcin Mrowiec**
ORCID: 0000-0002-4583-7926
marcin.mrowiec@ekonomista.net

Najważniejsze zagrożenia dla koniunktury gospodarczej Polski, stabilności systemu finansowego i wiarygodności PLN – wyniki konsensusu prognostycznego Europejskiego Kongresu Finansowego

Konsensus prognostyczny Europejskiego Kongresu Finansowego opiera się na opiniach 36 ekspertów i wybitnych makroekonomistów, które napłynęły do 29 maja 2023 r.

Konsensus prognostyczny EKF zawiera:

- najważniejsze zagrożenia dla koniunktury gospodarczej w Polsce,
- największe zagrożenia dla stabilności systemu finansowego oraz dla wiarygodności PLN,
- rekomendowane działania w obszarze polityki gospodarczej.

---

* Marta Penczar – dr, Wydział Zarządzania, Uniwersytet Gdański; Centrum Myśli Strategicznych.

** Marcin Mrowiec – dr, Centrum Myśli Strategicznych.

W pierwszym etapie każdy z ekspertów przedstawił trzy najważniejsze, jego zdaniem, zagrożenia w każdym obszarze. Na podstawie tych wskazań wyłoniliśmy listę tych najczęściej się powtarzających i w drugim etapie każdy z uczestników badania miał ocenić prawdopodobieństwo wystąpienia danego zjawiska, a także wagę (znaczenie) każdego z zagrożeń.

Graficzne przedstawienie opinii ekspertów zaznaczono na Mapach zagrożeń, gdzie średnica kół reprezentujących poszczególne zagrożenia jest sumą iloczynów wagi i prawdopodobieństwa wystąpienia danego zagrożenia.

Każdy z ekspertów miał do dyspozycji łącznie 100 punktów do podziału pomiędzy zagrożenia. Ponadto każdy z nich przypisywał ocenę prawdopodobieństwa wystąpienia.

1. Prognozy wzrostu gospodarczego i jego składowych

Eksperti zgodnie oczekują „dołka” **tempa wzrostu gospodarki** w tym roku, prognozując 0,8% r/r wzrostu PKB w 2023. W kolejnym roku PKB ma przyspieszyć do 2,7% r/r, by w latach 2025 i 2026 oscylować wokół 3,5%. Bieżące prognozy na lata 2023 i 2024 są nieznacznie lepsze niż formułowane pół roku temu (0,2–0,3 pp), natomiast prognozy na lata 2025 i 2026 mogą wskazywać na dynamikę 3,5%, jako nowy poziom „naturalnego” tempa wzrostu naszej gospodarki, która będzie musiała radzić sobie z malejącą liczbą osób w wieku produkcyjnym, a równocześnie tempo jej wzrostu będzie ograniczane przez relatywnie niski poziom inwestycji. Aby móc myśleć o trwałym i zrównoważonym wzroście w tempie powyżej 4% należałoby m.in. radykalnie uprościć warunki prowadzenia biznesu oraz zapewnić stabilność otoczenia regulacyjnego, a także podjąć działania nakierowane na dynamizację inwestycji, na które wskazują eksperci EKF (omawiane są w dalszej części tekstu).

Średnie oczekiwane **tempo wzrostu inwestycji** w 2023 r. to zaledwie 1,6% r/r, w 2024 r. oczekiwane jest przyspieszenie do 3% r/r, zaś w kolejnych dwóch latach inwestycje mają oscylować wokół 5% r/r. Biorąc pod uwagę, że horyzont prognoz zawiera czas, kiedy do gospodarki powinny napłynąć środki z UE (w tym z KPO), są to poziomy niezadowalające. To właśnie niski poziom inwestycji, a zatem niskie tempo budowy zdolności wytwórczych gospodarki, są istotną „piętą Achillesową” naszej gospodarki – i dlatego rekomendacje dotyczące poprawy otoczenia inwestycyjnego zajmują tak istotną część uwagi ekspertów EKF. Równocześnie należy zauważyć, że ankiety EKF zbierane były jeszcze przed publikacją danych na temat struktury wzrostu gospodarczego w pierwszym kwartale 2023 r., eksperci nie mieli więc wiedzy na temat silnego odczytu (ponad 4% r/r wzrostu) w kategorii inwestycji. Z jednej strony dane za pierwszy kwartał niekoniecznie są miarodajne dla całego roku (przykładowo, nominalna wartość inwestycji w ostatnim kwartale roku zazwyczaj jest 3–4 razy większa niż w pierwszym kwartale), z drugiej jednak pozwalają one nieco bardziej optymistycznie spojrzeć na perspektywę roku 2023. To jednak zapewne nie zmieni obrazu, który dominuje w naszej gospodarce od ponad

dekady: stopa inwestycji w PKB pozostaje jedną z najniższych w regionie, zaś bieżące odczyty (np. tzw. szybki monitoring NBP) wskazują na zwiększenie nakładów inwestycyjnych, ale skupione branżowo w energetyce, a pod względem wielkości firm – w firmach największych. Wciąż nie widać szerokiej fali inwestycyjnej w gospodarce i to odzwierciedlane jest w relatywnie skromnych prognozowanych wielkościach inwestycji.

Spożycie gospodarstw domowych odnotuje w roku bieżącym spadek w skali ok. 0,5% r/r. Nie licząc pandemicznego roku 2020, kiedy konsumpcja spadła o 3,6% r/r na skutek nadzwyczajnych działań i „zamrożenia” znacznych obszarów aktywności przez wiele miesięcy, ostatni raz nasza gospodarka notowała ujemne odczyty konsumpcji na początku lat 90-tych. Spadek konsumpcji w roku bieżącym podyktowany jest przede wszystkim znacznym inflacyjnym uderzeniem w realne dochody. Wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw rosną wolniej od inflacji, począwszy od II kw. 2022 r. i dopiero w ostatnim kwartale 2023 r. ta sytuacja prawdopodobnie się zmieni. Uszczuplenie realnych dochodów przekłada się także na mniejszą skłonność do zakupów. W dłuższej perspektywie dynamika konsumpcji prywatnej będzie zależec od sukcesów w poskramianiu inflacji oraz od tempa konwergencji krajowych płac (szczególnie w sektorach eksportujących) do średnich płac na Zachodzie.

Tabela 1.

DANE			WYNIKI ANKIET				LICZBA EKSPERTÓW
Wskaźnik	Miara	2022	2023P	2024P	2025P	2026P	
PKB (r/r; %)	średnia	5,1	0,8	2,7	3,6	3,5	[13]
	odchylenie		0,3	0,5	0,5	0,3	
Popyt krajowy (r/r; %)	średnia	5,1	-0,2	2,7	3,6	3,3	[12]
	odchylenie		0,9	1,0	0,7	0,5	
Spożycie indywidualne (r/r; %)	średnia	3,3	-0,5	3,0	3,7	3,6	[13]
	odchylenie		0,9	0,7	0,8	0,8	
Nakłady brutto na środki trwałe (r/r; %)	średnia	5,0	1,6	3,0	5,4	4,9	[13]
	odchylenie		1,8	2,1	1,6	1,4	

Źródło: Europejski Kongres Finansowy, 2023.

2. Sytuacja na rynku pracy

Stopa bezrobocia liczona metodą europejską (BAEL) osiągnęła historycznie niskie poziomy (2,9% na koniec 2022 r. i w pierwszym kwartale b.r.) i mimo tego, że eksperci na 2023 rok przewidują lekki wzrost tego wskaźnika do 3,1%), to i tak będzie on drugim, bądź trzecim najniższym wskaźnikiem bezrobocia w całej UE. Jedynym krajem, który ma stopę bezrobocia niższą niż Polska są teraz Czechy (2,2%), zaś w Niemczech stopa bezrobocia (2,8%) jest porównywalna do tej w Polsce. Przedsiębiorcy już od jakiegoś czasu muszą się mierzyć z problemem braku wykwalifikowanych pracowników, a w kolejnych latach problem ten będzie narastać. Co znamienne, eksperci EKF wskazują na kwestię demograficzną jako problem o znacznej wadze, który ma największe prawdopodobieństwo realizacji: 85% spośród wszystkich wyzwań dla długotrwałej koniunktury. Wyzwanie demografii powinno skłaniać decydentów ekonomicznych do zwiększania liczby i siły bodźców do inwestycji, aby „uzbrojenie pracy kapitałem” było coraz wyższe, aby rosła produktywność na zatrudnionego. Regulacje powinny działać w kierunku skłaniania do podejmowania pracy, na przykład poprzez ulgi dla grup, w których notowane są najniższe poziomy aktywności zawodowej. Kolejno, wyzwanie demograficzne powinno skłonić do ogólnonarodowej debaty na temat polityki imigracyjnej – kogo i na jakich warunkach chcemy zapraszać na stałe, co oferujemy i czego oczekujemy.

Tabela 2.

DANE			WYNIKI ANKIET				LICZBA EKSPERTÓW
Wskaźnik	Miara	2022	2023P	2024P	2025P	2026P	
Stopa bezrobocia (BAEL; stan na koniec roku; %)	średnia	2,9	3,1	3,0	2,9	2,8	[11]
	odchylenie		0,3	0,3	0,5	0,5	
Wynagrodzenia w gospodarce narodowej (r/r; %, nominalnie)	średnia	12,3	12,0	8,9	8,0	6,6	[13]
	odchylenie		1,3	1,7	1,8	1,6	
Pracujący w gospodarce narodowej (stan w końcu okresu; r/r; %)	średnia	1,8	0,5	0,3	0,6	0,7	[9]
	odchylenie		0,4	0,7	0,7	0,8	

Źródło: Europejski Kongres Finansowy, 2023.

Niska stopa bezrobocia będzie się przyczyniać do wzrostu płac w kolejnych latach, zaś obniżający się wskaźnik inflacji będzie sprzyjać powrotowi do realnych, a nie tylko nominalnych, wzrostów płac. Pomimo wzrostów w ostatnich latach, stawki

godzinowe w sektorze wytwórczym w Polsce wciąż są na poziomie poniżej 1/3 stawek np. w Niemczech, co daje pole do dalszych wzrostów, szczególnie w warunkach tak niskiej stopy bezrobocia w Polsce. Będzie to zjawisko pozytywne dla pracowników, szczególnie z sektorów eksportujących, ale równocześnie będzie coraz większym wyzwaniem dla pracodawców, szczególnie tych, dla których niskie koszty pracownicze stanowiły istotną przewagę konkurencyjną.

3. Wskaźnik inflacji, stopa referencyjna NBP

Prognozowany przez ekspertów EKF średnioroczny wskaźnik inflacji konsumpcyjnej (CPI) w roku bieżącym (12,8%) będzie niewiele odbiegać od wskaźnika za rok 2022 (14,4%). Trzeba zaznaczyć, że inflacja skumulowana w latach 2022–2026 wyniesie prawie 50% r/r. Oznacza to, że z każdego złotego z początku 2022 r. do końca 2026 r. „wyparuje” 1/3 wartości. Warto odnotować, że nawet pod koniec okresu prognozy, średnioroczna inflacja ledwo znajduje się poniżej górnej granicy celu inflacyjnego Rady Polityki Pieniężnej – zaś w 2024 r. inflacja CPI prawie trzykrotnie ma przekraczać centralny cel inflacyjny RPP (2,5%). W tym kontekście sformułowane – także przez niektórych członków RPP – oczekiwania na obniżki stóp procentowych już w tym roku wydają się być nieuzasadnione. Ekspert EKF oczekują utrzymania stopy referencyjnej NBP na poziomie niezmiennym (6,75%) przez cały rok 2023, zaś w kolejnych latach, w miarę słabnięcia presji inflacyjnej, oczekiwane są obniżki stóp NBP, a w ślad za tym spadek stawki WIBOR.

3.1. Sektor finansów publicznych

Prognozy deficytu sektora finansów publicznych wskazują na 5% w roku bieżącym, 4% deficytu w 2024 r. oraz 3,3% deficytu w latach 2025 i 2026. Deficyt sektora w 2024 r. i później (3–4% PKB), kiedy wzrost PKB ma być zbliżony do osiągalnego w najbliższych latach potencjalnego poziomu wzrostu, ilustruje problem strukturalny w naszych finansach publicznych: wydatki są chronicznie zbyt wysokie.

Tabela 3.

DANE			WYNIKI ANKIET				LICZBA EKSPER- TÓW
Wskaźnik	Miara	2022	2023P	2024P	2025P	2026P	
Inflacja (CPI; średnioroczna; %)	średnia	14,4	12,8	7,3	4,4	3,4	[12]
	odchyle- nie		0,6	1,4	1,2	0,8	
Inflacja (CPI, XII; %)	średnia	16,6	9,3	6,0	3,9	3,1	[12]
	odchyle- nie		0,9	1,3	0,9	0,5	
Stopa referencyjna (koniec roku; %)	średnia	6,8	6,8	5,7	4,4	3,9	[12]
	odchyle- nie		0,2	0,6	0,6	0,6	

Źródło: Europejski Kongres Finansowy, 2023.

4. Najważniejsze zagrożenia dla koniunktury gospodarczej w perspektywie 2026 roku

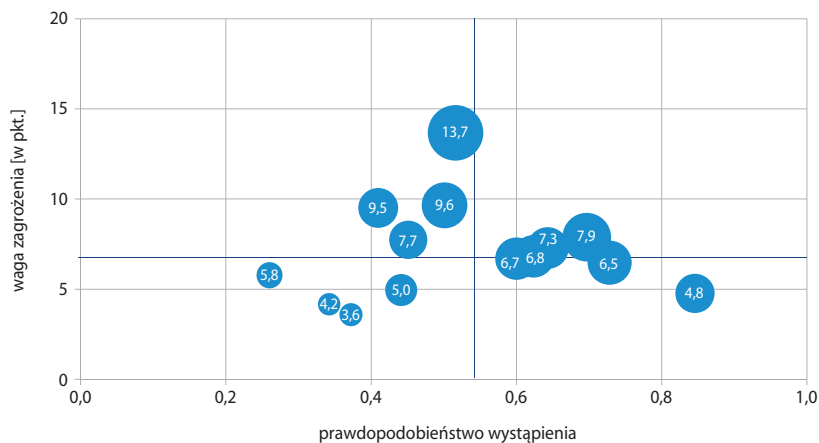
Zagrożeniem, którego waga jest największa, jest **scenariusz stagflacyjny**, a więc sytuacja w której utrwalają się wysoka inflacja oraz wysokie stopy procentowe, hamując wzrost gospodarczy. To zagrożenie po raz trzeci z rzędu wskazywane jest jako najważniejsze.

Kolejne dwa ryzyka względem przypisanych im wag to: ryzyko eskalacji wojny na Ukrainie oraz **ryzyko dalszego trwania konfliktu z UE**, co przekłada się na ryzyko opóźnionego lub ograniczonego napływu środków na KPO.

Jeśli chodzi o ryzyka, którym przypisano największe prawdopodobieństwa ich realizacji, to:

- ryzyko demograficzne;
- ryzyko kosztów roku wyborczego, a więc dodatkowych obciążeń dla finansów publicznych, które generują politycy w ramach obietnic wyborczych;
- niewystarczający poziom inwestycji, obniżający potencjał wzrostu;
- niespójne *policy mix*, w tym relatywnie ekspansywna polityka fiskalna oraz brak jasnego kierunku polityki pieniężnej;
- niskie tempo transformacji energetycznej połączone z wysoką energochłonnością gospodarki oraz ryzykiem wzrostu cen energii;
- pogarszający się stan finansów publicznych oraz ich przejrzystości.

Rysunek 1. Najważniejsze zagrożenia dla koniunktury gospodarczej w Polsce w perspektywie 2026 roku

A	Utrwalenie wysokiej inflacji i wysokich stóp procentowych, mocno hamujących wzrost (scenariusz stagflacji)
B	Ryzyko eskalacji wojny na Ukrainie
C	Konflikt z UE – ryzyko opóźnionego i/lub ograniczonego napływu środków
D	Słabnąca koniunktura na świecie, ryzyko recesji w najważniejszych gospodarkach
E	Niespójne <i>policy mix</i> , w tym relatywnie ekspansywna polityka fiskalna oraz brak jasnego kierunku polityki pieniężnej
F	Niewystarczający poziom inwestycji, ograniczający potencjał wzrostu
G	Koszt roku wyborczego dla gospodarki – dodatkowe obciążenia finansów publicznych
H	Niskie tempo transformacji energetycznej połączone z wysoką energochłonnością gospodarki oraz ryzykiem wzrostu cen energii
I	Pogarszający się stan finansów publicznych oraz ich przejrzystości
J	Niekorzystna struktura demograficzna
K	Destabilizacja krajowego sektora bankowego
L	Wzrost interwencjonizmu państwowego osłabiającego dynamizm gospodarki rynkowej
M	Globalne ryzyko konfliktów poza Europą, głównie na Dalekim Wschodzie.
N	Odptyw pracowników, w szczególności z sektora technologicznego i finansowego, do bardziej rozwiniętych gospodarek

Źródło: Europejski Kongres Finansowy, 2023.

5. Najważniejsze zagrożenia dla stabilności systemu finansowego w perspektywie 2026 roku

Ankietowani specjaliści jako bezapelacyjnie największe zagrożenie dla systemu finansowego, tak z punktu widzenia wagi, jak i prawdopodobieństwa wystąpienia, uważają ryzyka prawne kredytów hipotecznych, w szczególności zaś: ryzyko masowego unieważniania umów kredytów hipotecznych, ryzyko wyroków uniemożliwiających pobierania przez banki wynagrodzenia za korzystanie z kapitału, a także potencjalne ryzyka dotyczące prób unieważniania kredytów złotych opartych na wskaźniku WIBOR. Prawie wszyscy ankietowani eksperci (97%) umieścili to ryzyko najwyżej w swoich hierarchiach ryzyk dla systemu finansowego.

Ponad 90% ankietowanych zaniepokojonych jest pogłębiającą się ingerencją państwa w system bankowy, co podnosi zarówno koszty, jak i ryzyko prowadzenia działalności bankowej. Dotyczy to m.in. nowych obciążeń sektora bankowego – programy wsparcia kredytobiorców, koszty restrukturyzacji zagrożonych upadłością banków. W ramach tych zagrożeń wskazano także na zbyt dużą zależność niektórych banków od państwa oraz nadmierne finansowanie budżetu państwa przez banki.

Dopiero na trzecim miejscu w hierarchii zagrożeń znalazło się zagrożenie *stricto* rynkowe: pogorszenie jakości portfela kredytowego na skutek wzrostu stóp procentowych, osłabienia waluty, niestabilnej sytuacji gospodarczej i gorsza perspektywa wzrostu.

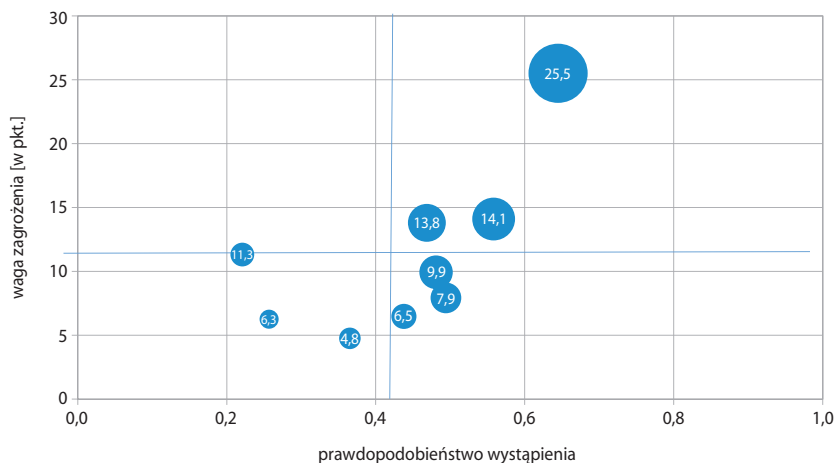
Na kolejnym miejscu w rankingu zagrożeń wskazano na niespójność i nieprzewidywalność regulacji. Działalność banków jako instytucji zaufania publicznego podlega licznym restrykcjom prawnym. O ile zasadność regulacji ostrożnościowych podyktowana jest bezpieczeństwem i stabilnością systemu finansowego, to eksperci (86%) zauważają zagrożenia związane z brakiem spójności i przewidywalności regulacji.

Istotnym zagrożeniem jest również pogorszenie stanu finansów publicznych połączone z ekspansywną polityką gospodarczą, na które wskazuje 71% ekspertów.

Jeśli wziąć pod uwagę, że czynniki krajowe to osiem na dziewięć obszarów potencjalnych kłopotów i wyzwań, i jeśli wziąć pod uwagę, że spośród nich sześć to kwestie zależne od krajowej polityki gospodarczej, fiskalnej i regulacyjnej, a tylko dwa związane są *stricto* z ryzykiem rynkowym i bankowym (pogorszenie jakości portfela kredytowego oraz ryzyko związane z upadłością dużego banku), to wyraźnie rysuje się postulat konieczności poprawy krajowych polityk wpływających na działalność sektora bankowego, aby ryzyka dla sektora – i całej gospodarki – obniżyć.

Rysunek 2. Najważniejsze zagrożenia dla stabilności polskiego systemu finansowego w perspektywie 2026 roku

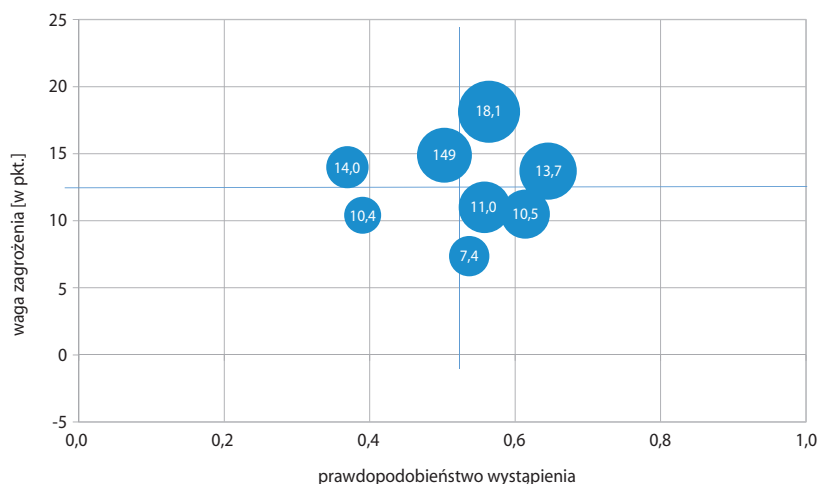
A	Ryzyko prawne kredytów hipotecznych (nieważność umów, brak wynagrodzenia za korzystanie z kapitału, wyrok TSUE dot. CHF, ryzyko dotyczące kredytów opartych na WIBOR)
B	Pogłębiająca się ingerencja państwa w system bankowy podnosząca koszty i ryzyko działania sektora bankowego (nadmierna zależność wybranych banków od państwa, nadmierne finansowanie budżetu państwa przez banki)
C	Pogorszenie jakości portfela kredytowego na skutek wzrostu stóp procentowych, osłabienia waluty, niestabilnej sytuacji gospodarczej i pogorszenia perspektyw wzrostu
D	Pogorszenie stanu finansów publicznych połączone z ekspansywną polityką gospodarczą
E	Ryzyko związane z upadłością dużego banku
F	Rosnąca niespójność polityki gospodarczej i regulacyjnej, zwiększająca awersję banków do podejmowania ryzyka
G	Brak przemyślanej i konsekwentnej polityki makroostrożnościowej
H	Niespójność i nieprzewidywalność regulacji
I	Ryzyko zarażenia (<i>contagion</i>) wywołane problemami dużych instytucji finansowych w USA i Europie Zachodniej

Źródło: Europejski Kongres Finansowy, 2023.

6. Najważniejsze zagrożenia dla wiarygodności złotego w perspektywie 2026 roku

Najważniejszym zagrożeniem dla złotego w opinii ekspertów EKF jest utrwalenie inflacji wyraźnie powyżej średniej w UE, której towarzyszy utrzymywanie mocno ujemnych realnych stóp procentowych. W takim scenariuszu mielibyśmy do czynienia nie tylko z erozją wartości złotego na skutek inflacji, ale utrzymywanie mocno ujemnych stóp procentowych prawdopodobnie przekładałoby się w dłuższym horyzoncie na osłabienie złotego. Pozostaje mieć nadzieję, że obserwowane od kilku miesięcy wyraźne hamowanie tempa inflacji będzie kontynuowane i scenariusz ten nie będzie realizowany. Wypada też mieć nadzieję, że najkosztowniejsze, prezentowane w trakcie kampanii wyborczej programy wydatkowe nie będą realizowane, zaś po wyborach przyjdzie okres konsolidacji finansów publicznych.

Rysunek 3. Najważniejsze zagrożenia dla wiarygodności złotego w perspektywie 2026 roku

Źródło: Europejski Kongres Finansowy, 2023.

Drugim zagrożeniem pod względem wagi jest ryzyko dalszego konfliktu z UE, przekładającego się na ryzyko opóźnionego i/lub ograniczonego napływu środków unijnych (w tym KPO). W takim scenariuszu, mimo że Polska wpłaca składkę do unijnego budżetu, byłaby pozbawiona jakiejś części funduszy z UE, które mogłyby dynamizować inwestycje i wzrost gospodarczy w naszym kraju.

Patrząc na zagrożenia dla złotego pod kątem największego prawdopodobieństwa realizacji, eksperci najczęściej wskazywali na niską skuteczność polityki monetarnej i jej niespójność z polityką fiskalną, niską wiarygodność banku centralnego i jego rosnące upolitycznienie.

Na kolejnych miejscach wskazano na:

- ryzyko obietnic wyborczych destabilizujących finanse publiczne,
- ekspansywną politykę fiskalną, przekładającą się na wysokie deficyty, wzrost potrzeb pożyczkowych i wzrost zadłużenia publicznego.

7. Najważniejsze rekomendowane obszary działań w polityce gospodarczej Polski

Wśród rekomendacji dotyczących polityki gospodarczej na najbliższe lata, zaproponowanych w tej edycji ankiety, można wyróżnić pięć głównych grup tematycznych:

1. Wzrost przejrzystości finansów publicznych połączony ze zrównoważoną polityką fiskalną państwa;
2. Wzmacnianie wzrostu gospodarczego i zapewnienie wyższej przewidywalności i stabilności regulacji sprzyjających poprawie klimatu dla inwestycji prywatnych;
3. Koordynacja polityki fiskalnej i monetarnej sprzyjająca procesom dezinflacyjnym i poprawie wiarygodności polityki antyinflacyjnej;
4. Uregulowanie stosunków i zaprzestanie sporów z UE poprzez przywrócenie zasad praworządności, umożliwiających uruchomienie napływu środków z KPO;
5. Wypracowanie polityki imigracyjnej sprzyjającej zrównoważonemu rozwojowi kraju.

8. Wzrost przejrzystości finansów publicznych połączony ze zrównoważoną polityką fiskalną państwa

Ekspert EKF dużo uwagi poświęcił rekomendacjom dotyczącym poprawy przejrzystości finansów publicznych oraz poprawy efektywności polityki fiskalnej. Najczęściej postulowano:

- Zwiększenie transparentności finansów publicznych;
- Stopniowe ograniczanie deficytu sektora finansów publicznych;
- Przywrócenie do działania reguł fiskalnych i oparcie ich na definicjach Eurostatu długu i wydatków publicznych;
- Przywrócenie mechanizmów zapewniających adekwatne wpływy budżetom samorządów, umożliwiające im dostarczanie usług publicznych na właściwym poziomie;
- Zmianę struktury wydatków finansów publicznych poprzez redukcję transferów socjalnych przy podniesieniu nakładów na cele prorozwojowe (edukacja, zdrowie, infrastruktura).

Wzmacnianie wzrostu gospodarczego i zapewnienie wyższej przewidywalności i stabilności regulacji sprzyjających poprawie klimatu do inwestycji prywatnych

Specjaliści niezmiennie podkreślają ważność działań nakierowanych na stymulowanie wzrostu gospodarczego, co wymaga prac na wielu polach. W tej edycji ankiety najczęściej zwracano uwagę na następujące obszary:

- Większa stabilność regulacji;
- Odpolitycznienie gospodarki i zmniejszenie obciążeń przedsiębiorców;
- Powrót do prywatyzacji gospodarki, z wyłączeniem tylko aktywów operatorów systemu przesyłowego (gaz, energia elektryczna, paliwa płynne) oraz infrastruktury komunikacyjnej;
- Stymulowanie finansowanej głównie przez sektor prywatny przebudowy systemu energetycznego Polski.

9. Koordynacja polityki fiskalnej i monetarnej sprzyjająca procesom dezinflacyjnym i poprawie wiarygodności polityki antyinflacyjnej

Wobec niskiej skuteczności dotychczas prowadzonej polityki monetarnej ankietowani specjaliści rekomendują:

- Rozpoczęcie realizacji odpowiedzialnej polityki pieniężnej;
- Odpolitycznienie i przywrócenie wiarygodności banku centralnego;
- Skoordynowanie polityki fiskalnej i monetarnej w celu walki z inflacją – w tym zaprzestanie generowania nowych wydatków bez pokrycia w dochodach finansów publicznych;
- Poprawę wiarygodności polityki antyinflacyjnej;
- Lepszą komunikacją instytucji rządowych z rynkami;
- Mniejsze obciążenie banków finansowaniem potrzeb pożyczkowych.

10. Zaprzestanie sporów z UE poprzez przywrócenie zasad praworządności, umożliwiających uruchomienie napływu środków z KPO

Ankietowani wskazali na potrzebę możliwie szybkiego przywrócenia praworządności, co spowodowałoby deeskalację konfliktu z organami UE i umożliwiłoby szybkie uruchomienie funduszy w ramach realizacji KPO.

Rekomendują więc:

- Akceptację wymaganych przez TSUE i polską Konstytucję zmian dotyczących praworządności;
- Osiągnięcie kompromisu z UE i szybkie uruchomienie programów umożliwiających transfer środków unijnych do gospodarki, w tym KPO.

11. Wypracowanie polityki imigracyjnej sprzyjającej zrównoważonemu rozwojowi kraju

Tematem, który jeszcze nie miał tak dużej liczby wskazań jak inne, ale który będzie coraz ważniejszy, jest kwestia demografii oraz konieczności wypracowania właściwej dla naszego kraju polityki imigracyjnej.

Specjaliści rekomendują szeroką dyskusję nad tym tematem, prowadzącą do sformułowania takiej polityki, a następnie jej wdrożenia.